

*Др Радомир Бусарац,
Београд*

Улагање средстава и промена облика друштвеног предузећа

Уводна напомена

Упоредно са приватизацијом друштвеног капитала присутни су, иако у мањем броју случајева, и процеси организовања друштвених предузећа као друштва капитала по основу претварања уложених средстава у трајни улог, било да се то чини претварањем потраживања повериоца у трајни улог, било да се истовремено улажу средства и претварају у трајни улог. Ово је, поред приватизације, један од прихватљивих начина промена облика друштвеног предузећа у друштво капитала, поред осталог, и зато што пружа основе за слободније уговарање улагања средстава и по том основу успостављања друштвеног предузећа као друштва капитала. Промену облика друштвеног предузећа у друштво капитала по овом основу могуће је вршити истовремено са приватизацијом, ако за то постоје повољни услови, а могуће је то учинити независно, тј. пре почетка приватизације и тако створити одговарајуће услове за приватизацију, што је ипак погодније, поред осталог, и зато што улагач, који је постао члан новог друштва капитала, може имати и третман стратешког партнера за приватизацију друштвеног капитала.

У сваком случају овај вид докапитализације, који се врши према Закону о предузећима, треба користити, нарочито кад је реч о претварању потраживања повериоца у трајни улог, али и по основу непосредног улагања. Ово и због тога што не мали број друштвених предузећа није ни спремао да започне приватизацију док се предходно не реше дугови, проблеми у обезбеђивању средстава за пословање и

др., а претварање улагања у трајни улог може бити једно од решења за организовање друштвеног предузећа као друштва капитала и његово успешно пословање.

Различити начини улагања

Промена облика друштвеног предузећа по основу улагања могућа је на различите начине, што зависи од датих околности. Улагач средстава може, наравно, да остане само код улагања, тј. да не претвара уложена средства у трајни улог, већ само да обезбеди себи право у погледу управљања уложеним средствима у смислу члана 59. став 1. ЗОП-а. Ако, међутим, улагач и друштвено предузеће постигну споразум, у том случају улагач (поверилац) може уложена средства претворити у трајни улог у капиталу друштвеног предузећа, по основу чега ће се оно организовати као друштво капитала, а могу се споразумети да улагач уложи своја средства само у део предузећа. Ако се сагласе о улагању у део предузећа, у том случају то улагање се може реализовати на један од следећих начина и то: прво, да се средства уложе у део предузећа и да се део успостави у смислу члана 7. ЗОП-а, с тим да улагач има право у смислу става 1. члана 59. ЗОП-а; други, да се предузеће подели, тако да од дела у који се уложе средства настане ново предузеће, у форми друштва капитала и, трећи, да улагач и друштвено предузеће оснују ново предузеће од одговарајућег дела друштвеног предузећа, и да успоставе односе по основу капитала како се о томе споразумевају. У прва два случаја остаје и даље да постоји друштвено предузеће од чијег је дела настало ново друштво капитала, док у трећем случају друштвено предузеће у целини, тј. као такво мења облик и организује се као друштво капитала. Конкретни услови, разлози улагања и односи између улагача и друштвеног предузећа одређиће могући начин улагања средстава у трајан улог.

У случају да се друштвено предузеће подели или се од његовог дела оснује ново предузеће, треба уредити и питања права запослених на акције (уделе) у поступку приватизације друштвеног предузећа.

Поред изнетог, у поступку трансформације друштвених предузећа могућа су и друга решења, нпр. да се друштвено предузеће спајањем припоји свом повериоцу, тј. улагачу, а да се затим изврши приватизације претходно процењеног друштвеног капитала и сл.

Отворена питања

При организовању друштвеног предузећа као друштва капитала по основу претвореног потраживања поверилаца у трајни улог, поставља се и питање да ли се на овај случај примењује став 2. члана 287. ЗОП-а, која се односи на условно повећање основног капитала акционарског друштва, а према којој номинални износ условног повећања капитала не може бити већи од половине основног капитала који постоји у време одлучивања о условном повећању основног капитала. Ово питање се поставља, пре свега, зато што је наведена норма дата као заштитна нор-

ма постојећих акционара, тако да нови улагач у моменту улагања не може стећи већински пакет акција и по том основу већинске гласове. Ако се, у вези са овим питањем пође од одредбе члана 103. ЗОП-а, према којој се одредбе ЗОП-а о друштвима капитала сходно примењују на друштвено и јавно предузеће, ако у ЗОП-у није друкчије прописано, могао би се извући закључак да се став 2. члана 287. ЗОП-а сходно примењује и на наведени случај повећања капитала друштвеног предузећа и по том основу његовог организовања као друштвеног капитала. Ово и због тога што у одредбама ЗОП-а у погледу овог питања ништа није уређено код одредаба о друштвеном предузећу. Са друге стране, међутим, ако се има у виду да друштвено предузеће нема власника, те да наведена одредба става 2. члана 287. губи смисао ако би се истоветно примењивала и на друштвено предузеће, могуће је извући закључак да уложена средства могу бити и већа од половине капитала друштвеног предузећа, јер се тиме не доводе у питање права тог предузећа, нити права запослених на бесплатне акције (уделе) у постојању приватизације. Ово утолико пре што се при организовању друштвеног предузећа као друштва капитала по овом основу врши контрола процене вредности друштвеног капитала, те не постоји опасност да се исти смањи због претварања потраживања у трајни улог. У сваком случају наведена одредба ЗОП-а би се могла тумачити у корист друштвеног предузећа, тј. тако да претворено потраживање може бити и веће од половине друштвеног капитала који постоји у време доношења одлуке о претварању потраживања у трајни улог.

Поступак и акти организовања д.п. као друштва капитала

Основно правило о поступку претварања потраживања, односно уложених средстава у трајни улог је да се поштује легитимитет, односно надлежност органа за доношење одговарајућих одлука и аката и легалитет да донети акти буду у складу са законом, а нарочито да садрже решења која су законом предвиђена. У досадашњој пракси показало се да је било негативних појава у погледу одлучивања, јер су неке одлуке доношене од стране ненадлежних органа, тако да је из тих разлога било недостатака при упису у судски регистар. С тим у вези указује се да иако запослени у друштвеном предузећу не доносе одлуке о његовом организовању као друштва капитала по основу улагања, већ Скупштина (односно сви запослени у функцији скупштине, ако их је до 50), ипак се запослени не могу заобићи у овом поступку. Ово, пре свега, зато што друштвено предузеће мења облик у друштво капитала, чиме се мењају и неке основе у вези са приватизацијом, а приватизација се мора спроводити и уз учешће запослених. У сваком случају иако запослени не одлучују о промени облика друштвеног предузећа у друштво капитала, пре доношења одлука о томе запослени би се морали објективно обавестити и на одређени начин о томе изјаснити, како би и на тај начин одлуке органа имале пуни легитимитет.

Све одлуке и акте о организовању друштвеног предузећа као друштва капитала, по основу улагања, доноси Скупштина, односно сви запослени, ако их има до 50, на предлог Управног одбора. Наравно уговор о улагању, односно о претварању улагања у трајни улог закључује директор, као законски заступник, на основу предходно донете одлуке од стране скупштине којом се прихвата закључење тих уговора.

У ЗОП-у није изричито прописано које акте треба донети да би се друштвено предузеће по основу улагања организовало као друштво капитала. Како је, у овом случају, реч о промени облика предузећа, то се одредбе ЗОП-а о промени облика предузећа односе и на случај промене облика ДП у друштво капитала. Осим тога, како се претварање улагања, односно потраживања у трајни улог јавља и као имовинско питање о којем сагласно одлучују улагач и друштвено предузеће, то се ово питање уређује уговором о претварању потраживања у трајни улог. Овај уговор има и конститутиван значај за организовање друштвеног предузећа као друштва капитала, после чијег закључења се доносе остали конститутивни акти друштва капитала.

Што се тиче питања у који облик друштва капитала треба да се организује друштвено предузеће, то зависи од датих околности, а пре свега од броја запослених који ће у поступку приватизације постати чланови друштва. Зато у погледу овог питања треба поћи од општег правила ЗОП-а о друштвима капитала, па у случају да у друштвеном предузећу има мањи број запослених, тада друштвено предузеће треба организовати као д.о.о. Ово је, међутим, само један од критеријума за организовање ДП као друштва капитала, јер поред броја будућих чланова друштва треба имати у виду и друге релевантне околности.

Ако се друштвено предузеће организује као д.о.о., у том случају је потребно следеће: 1. да се закључи уговор о улагању, односно уговор о претварању потраживања у трајни улог (мада се једним уговором може уредити и улагање и претварање уложених средстава у трајни улог), друго, да се закључи уговор о организовању друштвеног предузећа као друштва са ограниченом одговорношћу (који представља оснивачки – конститутивни акт овог друштва), да се доносе одлуке о промени облика друштвеног предузећа у друштво са ограниченом одговорношћу, да се донесе статут д.о.о. и други одговарајући акти новог друштва и успоставе нови органи, полазећи од нове структуре капитала. Ако се друштвено предузеће организују као АД., у том случају се доносе сви претходни акти, осим уговора о организовању, чији предмет се уграђује у одлуку о промени облика и статута. Наравно друштвено предузеће настаје као друштво капитала тек уписом у судски регистар.

Управљање друштвом капитала, које је настало од ДП

Постоје одређене специфичности у погледу управљања друштвом капитала, које је настало од ДП. Наиме, у овом случају не примењују се сва правила која се односе на управљања друштвом капитала које је настало од ДП по основу прива-

тизације, али се управљање ипак заснива на решењима члана 400. ЗОП-а. Ово зато што се при организовању ДП као друштва капитала успоставља нова структура капитала, јавља се власнички и друштвени капитал, који се не мења све до приватизације друштвеног капитала. На основама те структуре успоставља се скупштина, управни и надзорни одбор, тако да је број гласова у скупштини одређен структуром капитала, а састав управног и надзорног одбора се одређује сагласно члану 83. ЗОП-а. Када се догоди приватизација друштвеног капитала мењаће се и структура гласова у скупштини, односно састав управног и надзорног одбора, с тим што улагач, како је речено, може имати третман стратешког партнера и откупити одређени део друштвеног капитала, тако да по том основу повећа свој улог у друштву, а тиме и број гласова.

Поред предходног, при успостављању управљања друштвом капитала насталог од друштвеног предузећа, претварањем уложених средстава у трајни улог, могу се улагачу, поред улога, признати и додатни гласови, односно чланство у управном одбору, тако да има 25% или више од 50% гласова у скупштини, односно четвртину или већину чланова у управном одбору, тако да се по овом основу између улагача и новог друштва успостави и однос матичног и зависног предузећа и то кумулативно, по основу капитала и по основу уговора, све у складу са ставом 1. члана 406. Закона о предузећима.